

Pärnu lahe linnuala inventuuri aruanne

Töö tellija: MTÜ Eesti Ornitoloogiaühing

Registrikood: 80041898

Aadress: Veski 4, 51005 Tartu

Telefon: +372 7422195

Kontaktisik: Joosep Tuvi

Töö teostaja: Aves OÜ

Registrikood: 12456716

Aadress: Taara pst 1-28, 51005 Tartu

Telefon: +372 5287694

Kontaktisik: Kaarel Võhandu

Projekti rahastaja: SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, Keskkonnaprogramm

Tartu 2017

SISUKORD

1. Sissejuhatus	3
2. Metoodika	3
3. Seire tulemused	4
3.1. Haudelinnustik.....	4
3.2. Rände loendused	9

4. LISAD

1. Tehniline kirjeldus
2. Metoodika
3. Pesitsevad_liigid_asukohad_Pärnu lahe 2017 (Mapinfo kiht)
4. Pärnu lahe_linnuinventuur_EELISesse_elupaigad_2017 (Mapinfo kiht)
5. Linnustiku loenduse koondtabel_Pärnu 2017(Exceli tabel)
6. Rändeloendused_Pärnu lahe 2017 (Exceli tabel)
7. Rändevaatluskohad_Pärnu lahe_2017(Mapinfo kiht)
8. EELIS_Rändepeatuskohad_Pärnu lahe 2017 (Mapinfo kiht)
9. Loendustekonnad_koond_Pärnu lahe 2017 (Mapinfo kiht)

1. Sissejuhatus

Pärnu lahe linnuala on Eesti üks suurimaid linnualasid hõlmates kogu Pärnu lahe koos Kihnu ja teiste saarte ja laidudega. Veeosa pindala on üle 100 000 ha, maismaa osa pindala ca 3900 ha. Suurimad maismaa alad on Audru polder ja Kihnu saar, millele lisanduvad mitmed rannaniidud ja laiud. Pärnu lahe linnuala on arvatud Birdlife rahvusvaheliselt tähtsate (Important Bird Area) linnualade hulka. Siin peatub või pesitseb 20 liiki linde, kelle arvukused ületavad Birdlife kriteeriumid (Kuus & Kalamees, 2003).

2. Metoodika

Käesoleva linnustiku inventuuri ja aruande teostamise aluseks on Eesti Ornitoloogiaühingu korraldatud riigihanke „Natura 2000 võrgustiku linnualade linnustiku inventuurid“, Pärnu lahe linnuala (EE0040346) ranniku haudelinnustiku ning rändel peatuvate veelindude inventuuris püstitatud lähteülesanne.

Välitööd teostasid Kaarel Võhandu, Heikki Luhamaa, Sten Lassmann, Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd ja Irja Tammekänd. Aruande koostas Kaarel Võhandu.

Pärnu lahe linnuala inventuur teostati vastavalt tehnilisele kirjeldusele (Lisa 1) ja ettenähtud metoodikale (Lisa 2). Välitöödel ette tulnud üksikuid erisusi võrreldes metoodikaga on kirjeldatud iga peatüki alguses eraldi. Lisaks kirjeldatakse lühidalt toimunud välitöid ja täpsustatakse liikide arvukushinnangute arvutamise loogikat. Inventuuri raames teostati Pärnu lahe linnuala ranniku haude- ja rändelinnustiku inventuur valitud elupaikades ning liigirühmades. Inventuur põhineb standardiseeritud metoodikal, mis tagab korduvinventuuride võrreldavuse. Projekti tulemusena anti Pärnu lahe linnuala kohta kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide arvukushinnangud, leiukohaandmed digiteeriti. Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide tabel arvukushinnangutega on lisatud aruandele (Lisa 5).

3. Seire tulemused

3.1. Haudelinnustik

Haudelinnustiku inventuur viidi läbi Pärnu lahe linnuala rannikul ja Kihnu saarel. Seire toimus ühekordse hommikuse ja ühekordse öise loendusena. Hommikust loendust ei teostatud riiklikel rannaniidu seirealadel (Kavaru, Värati-Suti, Manilaid, Kihnu-Linaküla), öised loendused tehti ka riiklikel seirealadel v.a. Manilaiul. Hommikused loendused teostasid Kaarel Võhandu ja Sten Lassmann perioodil 30. mai – 15. juuni 2017. Öised loendused teostasid Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd ja Irja Tammekänd 25. mail ja 15-18 juuni 2017. Loendati ja kaardistati pesitsevad kaitsekorralduslikult olulised linnuliigid Pärnu lahe linnuala ranniku sobilikes biotoopides. Hommikustel loendustel kaardistati lisaks KKO liikidele ka tiigi-roolinnu, soo-roolinnu, aed-roolinnu, võsa-ritsiklinnu, jõgi-ritsiklinnu, hõbekajaka ja merikajaka vaatlused. Kõik vaatlused on kantud punktobjektidena (Lisa 3) ning pindalaliste piiritletud elupaikadena (Lisa 4) Mapinfo kaardikihile. Loendusteekonnad on kantud Mapinfo kihile (Lisa 9).

Foto 1. Kuldhänilane

Homikused loendused viidi läbi jalgsi mööda rannikut liikudes. Laiematel rannaniitudel (Kavastu, Värati, Kavaru, Metsaküla) ja Audru poldril loendati kahe või enama paralleelse loendusribana, kitsamates biotoopides ühe loendusribana.

Öised loendused teostati raskemini ligipääsetavatel rannalõikudel jalgsi liikudes (Audru polder, Kavaru-Värati rand, Sõmeri-Saulepi rand, Kihnu lääne ja põhjarand), mujal autoga. Hilise kevade tõttu ei olnud mai lõpus veel paljud kaugrändurid kohale jõudnud ja seetõttu lükati öised loendused sobiva loendusperioodi teise poole ehk juuni keskpaika. Lisaks kestvale külmale oli aasta aga ka väga veevaene.

Rannikuroostikud olid valdavalt täiesti kuivad ja roostikes pesitsejatele kujunes aasta väga ebasobivaks. Probleemi süvendas linnualal teravalt ka Audru poldri äravoolukanali pideva hoolduse tulemusel tekitatud veepuudus, mistõttu poldril märgaladega seotud pesitsejad praktiliselt puudusid või ebaõnnestus nende pesitsemine. Näiteks oli 2016. aastal poldril pesitsenud 3st hüübi pesitsusterritooriumist hõivatud vaid 1 ja seegi hüljati enne 2017. aasta ööloendustega alustamist. 2016. aastal registreeriti poldril 20 täpikhuiga pesitsusterritooriumit ja 2017. aastal 0, seejuures esines kogu linnualal vaid 1 pesitsusterritoorium. Kokkuvõtvalt oli märgalade linnustiku jaoks tegu ilmselt ühe kõige ebasoodsama pesitsusaastaga ja loendustulemused erinevad väga oluliselt alal varem tuvastatud arvukustest. Haudelinnustiku arvukuse hindamisel loeti suuremad, üle 10 isendilised salgad, sinikael-pardi, rääkspardi, luitsnokk-pardi, piilpardi, sõtka ja jääkoskla puhul mittepesitsejateks. Loenduse miinimum arvukus on kohatud pesitsuskindluse koodiga „P” (paar) või kõrgem paaride arv, millele on liidetud üksikute isendite pesitsuskindluse koodiga „v” (võimalik) arv jagatud 1,5-ga. Loenduse maksimum arvukus on kõikide kohatud paaride ja üksikute isendite summa. Kogu linnuala arvukushinnangute andmisel on lisaks käesoleva projekti raames toimunud loendustulemustele lisatud riiklike rannaniidu seirealade 2013-2014 aasta tulemused ja Kihnu ning Tõstamaa laidude 2016 aasta pesitsusloenduste tulemused. Maksimum arvukuse hindamisel on lisatud loendatud paaride arvule sõltuvalt liigist 10-20% suurune „leidmata paaride” puhver. Osade öölaulikute (hüüp, rooruik, täpikhuik, väikehuik, rukkirääk) puhul on ebasoodsa pesitsusaasta tõttu maksimum arvukust hinnatud varasemate aastate teadmiste põhjal. Pesitsevate lindude loendustulemused ja arvukused on kokku võetud Linnustiku loenduse koondtabelis (Lisa 5).

Foto 2. Varahommikune rannaniit

Tabel 1. Pärnu lahe linnuala pesitsejate arvukus

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. k. lühend	Miinum paaride arv	Maksimum paaride arv
Kühmnokk-luik	CYGOLO	257	300
Laululuik	CYGCYG	1	3
Hallhani	ANSANS	16	21
Valgepõsk-lagle	BRALEU	0	1
Ristpart	TADTAD	26	32
Rääkspart	ANASTR	70	82
Piilpart	ANACRE	12	19
Sinikael-part	ANAPLA	225	300
Rägapart	ANAQUE	4	6
Luitsnokk-part	ANACLY	29	40
Tuttvart	AYTFUL	33	40
Punapea-vart	AYTFER	1	1
Hahk	SOMMOL	101	111
Tõmmuvaeras	MELFUS	3	3
Sõtkas	BUCCLA	10	14
Rohukoskel	MERSER	7	8
Jääkoskel	MERMER	83	100
Põldvutt	COTCOT	1	1
Tuttpütt	PODCRI	31	36
Kormoran	PHACAR	4219	4640
Hüüp	BOTSTE	1	8
Roo-loorkull	CIRAER	11	14
Soo-loorkull	CIRPYG	0	1
Rooruik	RALAQU	5	15

Täpikhuik	PORANA	1	30
Väikehuik	PORPAR	0	2
Rukkirääk	CRECRE	9	13
Lauk	FULATR	7	10
Merisk	HAEOST	42	48
Naaskelnokk	RECAVO	2	2
Väiketüll	CHADUB	4	5
Liivatüll	CHAHIA	56	70
Kiivitaja	VANVAN	223	260
Soorüdi	CALALP	14	18
Mustsaba-vigle	LIMLIM	3	4
Väikekoovitaja	NUMPHA	0	1
Suurkoovitaja	NUMARQ	0	1
Vihitaja	ACTHYP	1	1
Metstilder	TRIOCH	1	2
Punajalg-tilder	TRITOT	206	250
Kivirullija	AREINT	1	1
Naerukajakas	LARRID	1361	1500
Kalakajakas	LARCAN	209	234
Tõmmukajakas	LARFUS	0	1
Väikekajakas	HYDMIN	5	5
Räusk	HYDCAS	37	40
Tutt-tiir	STESAN	163	180
Jõgitiir	STEHIR	680	750
Randtiir	STEAEA	609	670
Väiketiid	STEALB	1	2
Kodukakk	STRALU	0	1

Sooräts	ASIFLA	1	1
Musträhn	DRYMAR	0	1
Valgeselg-kirjurähn	DENLEU	0	1
Hänilane	MOTFLA	64	80
Kuldhänilane	MOTCIT	33	42
Rästas-roolind	ACRARU	30	35
Vööt-põõsalind	SYLCUR	4	6
Väike-kärbsenäpp	FICPAR	3	3
Roohabekas	PANBIA	23	37
Kukkurtihane	REMPEN	5	7
Punaselg-õgija	LANCOL	5	10

3.2. Rände loendused

Rändel peatuvad veelinnud loeti kokku kolmel korral kevadel ja viiel korral sügisel. Välitööd tegi Kaarel Võhandu. Loendati kogu Pärnu lahe linnuala maismaa rannikult, 54 vaatluspunktist. Vaatluspunktid on kantud Mapinfo kihile (Lisa 7). Kevadised loendused toimusid 9.-12. aprill, 20.-23. aprill ja 28. aprill – 3. mai. Sügisesed loendused toimusid 20.-22. juuli, 15.-18. august, 11.-16. september, 28. september - 3. oktoober ja 29. oktoober -2. november. Rändeloenduste tabel koos täpsete loendusandmetega iga vaatluspunkti kohta on lisatud aruandele (Lisa 6). Rohkem kui 500 isendiliste linnuparvede asukohad on kantud Mapinfo kihile Rändepeatuskohad (Lisa 8).

Foto 3. Mustvaerad

Lisaks rannikuloendustele loendati Kihnu laidude ja Sorgu laiu ümbruses peatuvad veelinnud kahel korral kevadel ja kahel korral sügisel. Välitööd viisid läbi Kaarel Võhandu ja Heikki Luhamaa. Kevadised loendused toimusid 14. aprillil ja 28. aprillil. Sügisesed loendused 13. septembril ja 27. septembril. Laidudele pääsemiseks kasutati paati ning linnud loendati laidudel peatudes vaatlustoruga. Vaatluspunktid

olid Sorgu laiul, Sange laiul, Sjöll-laiul, Küll-laiul, Umalaiul ja Imutlaiul (Lisa 7).

Kihnu saare ümbruses peatuvad veelinnud loendati ühel korral kevadel ja kahel korral sügisel. Loendused tegi Kaarel Võhandu. Kevadine loendus toimus 15. aprillil ning sügisesed loendused 16.-17. oktoober ja 27. oktoober. Peatuvad veelinnud loendati 11 vaatluspunktist (Lisa 7). Kihnu saare loendused olid ajastatud peatuvate väikeluikede eeldatavatele maksimum arvukustele kuid väikeluige arvukused jäid väga tagasihoidlikuks. Kevadine maksimum 264 isendit ja sügisene maksimum 399 isendit. Võimalik, et kevadel olid maksimum arvukused see aasta juba enne loenduste algust märtsis kuid sügisel ei täheldatud Pärnu lahe linnualal suuremat väikeluikede peatumist ka muudel aegadel.

Rändel peatuvate lindude loenduste käigus ei loendatud avamerel peatuvaid veelindusid. Seega ei anna tehtud loendused andmeid avamerel peatuvate liikide (aul, vardid, vaerad, hahk, kaurid) arvukuse kohta ning nende puhul tuleks linnuala kohta kasutada varasemate paadi- või lennuloenduste andmeid.

Pärnu lahe linnualal peatuvate veelindude maksimum arvukuse arvutamisel liideti ranniku, laidude ja Kihnu saare loendustulemused eeldusel, et need toimusid samal ajaperioodil (kevadised loendused liideti kevadiste loendustega, sügisesed loendused sügiseste loendustega. Juuli-augusti ranniku loendustele septembri-oktoobri laidude ja Kihnu saare loenduste tulemusi ei liidetud).

Tabel 2. Rändel peatuvate liikide maksimaalne arv

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. k. lühend	Maksimaalne loendatud lindude arv
Kanakull	ACCGEN	1
Raudkull	ACCNIS	11
Vihitaja	ACTHYP	20
Soopart	ANAACU	412
Luitsnokk-part	ANACLY	326
Piilpart	ANACRE	2702
Viupart	ANAPEN	8972

Sinikael-part	ANAPLA	2959
Rägapart	ANAQUE	25
Rääkspart	ANASTR	892
Suur-laukhani	ANSALB	8799
Hallhani	ANSANS	158
Rabahani	ANSFAB	1110
Hallhaigur	ARDCIN	663
Kivirullija	AREINT	1
Punapea-vart	AYTFER	19
Tuttvart	AYTFUL	300
Merivart	AYTMAR	11609
Hüüp	BOTSTE	2
Mustlagle	BRABER	3
Valgepösk-lagle	BRALEU	2489
Sõtkas	BUCCLA	9085
Leeterüdi	CALALB	1
Soorüdi	CALALP	132
Kõvernokk-rüdi	CALFER	5
Väikerüdi	CALMIN	2
Tutkas	CALPUG	88
Väiketüll	CHADUB	8
Liivatüll	CHAHIA	24
Valge-toonekurg	CICCIC	9
Must-toonekurg	CICNIG	3
Roo-loorkull	CIRAER	11
Välja-loorkull	CIRCYA	2
Aul	CLAHYE	2702

Väikeluik	CYGCOL	399
Laululuik	CYGCYG	84
Kühmnokk-luik	CYGOLO	3516
Hõbehaigur	EGRALB	421
Lauk	FULATR	253
Tikutaja	GALGAL	208
Järvekaur	GAVARC	5
Punakurk-kaur	GAVSTE	4
Sookurg	GRUGRU	8
Merisk	HAEOST	187
Merikotkas	HALALB	41
Väikekajakas	HYDMIN	8
Räusk	HYDCAS	34
Hõbekajakas	LARARG	4029
Koldjalg-hõbekajakas	LARCAC	1
Kalakajakas	LARCAN	11911
Tõmmukajakas	LARFUS	1
Merikajakas	LARMAR	110
Naerukajakas	LARRID	3975
Vöötsaba-vigle	LIMLAP	1
Mustsaba-vigle	LIMLIM	15
Mudanepp	LYMMIN	1
Tõmmuvaeras	MELFUS	2187
Mustvaeras	MELNIG	2438
Väikekoskel	MERALB	211
Jääkoskel	MERMER	2871
Rohukoskel	MERSER	948

Hänilane	MOTFLA	13
Suurkoovitaja	NUMARQ	311
Väikekoovitaja	NUMPHA	2
Kalakotkas	PANHAL	2
Roohabekas	PANBIA	78
Kormoran	PHACAR	9008
Plüü	PLUSQU	6
Sarvikpütt	PODAUR	3
Tuttpütt	PODCRI	1313
Hallpösk-pütt	PODGRI	11
Mustkael-pütt	PODNIG	1
Täpikhuik	PORANA	1
Naaskelnokk	RECAVO	8
Hahk	SOMMOL	63
Jõgitiir	STEHIR	281
Randtiir	STEAEA	35
Tutt-tiir	STESAN	93
Ristpart	TADTAD	114
Tumetilder	TRIERY	8
Mudatilder	TRIGLA	30
Heletilder	TRINEB	141
Metstilder	TRIOCH	12
Punajalg-tilder	TRITOT	84
Kiivitaja	VANVAN	652